

Stakeholders willen kwaliteit oppervlaktewater borgen

Op veel plaatsen in Nederland komen nog te veel bestrijdingsmiddelen voor in het oppervlaktewater. Hoe ze erin komen en met welke maatregelen dat te voorkomen is, is grotendeels bekend. Vooroplopende boeren, tuinders en loonwerkers passen die maatregelen al toe. Nu is het de tijd voor de rest van het peloton om in een nieuw project WaterABC mee te gaan doen.

Eén vingerhoedje met bestrijdingsmiddel in de sloot en de normen worden al over tientallen kilometers overschreden. Geen wonder dat het maar niet lukt om het aantal overschrijdingen van de kwaliteitsnormen voor het oppervlaktewater naar beneden te krijgen. Een beetje afspoeling uit het perceel of van het erf, en de middelen zijn terug te vinden in de sloten. Dat gaat ook weer blijken uit de binnenkort te verwachten evaluatie van het beleid rond duurzame gewasbescherming (EDG), verwacht Jaap van Wenum, beleidsadviseur milieu bij LTO. 'De milieukwaliteit is zeker verbeterd en boeren gebruiken inmiddels veel minder middelen, maar we voldoen nog steeds niet aan de normen van de Kaderrichtlijn Water. Actie is gewenst.'

>> Geen discussies meer

Alle partijen zijn het zat. De waterschappen en drinkwaterbedrijven willen wel eens af van de normoverschrijdingen, zodat de kwaliteit van het water omhoog gaat. De fabrikanten van bestrijdingsmiddelen, verenigd in de Nefyto, zien de bui al hangen: er is wetgeving in de maak waarbij praktijkmetingen meetellen bij de toelating van middelen. Dus als er te veel overschrijdingen zijn van de norm, wordt de toelating van zo'n middel mogelijk ingetrokken. Dat is niet alleen kostbaar voor de fabrikanten, maar ook voor de handelaren, verenigd in Agrodix. Die vinden het niet fijn om "nee" te moeten verkopen aan hun afnemers. En de boeren zelf willen het liefst zoveel mogelijk middelen achter de hand hebben om ziekten en plagen te lijf te kunnen gaan. Daar komt bij dat de sector wel eens 'buiten de discussie' wil komen. 'De maatschappij kijkt over onze schouder mee, en we willen niet steeds onderwerp van discussie zijn als het gaat over milieuproblemen', zegt Van Wenum.

>> Echt resultaat

De verschillende belanghebbenden en de overheid hebben elkaar gevonden in het nieuwe project WaterABC. Een project dat 'echt met resultaat' moet komen, aldus de LTO-man. Daarbij kan worden voortgebouwd op wat al bereikt is. Er is

namelijk hard gewerkt de laatste tien, vijftien jaar. In projecten als Telen met toekomst is precies in kaart gebracht hoe het komt dat er nog te vaak te veel bestrijdingsmiddelen in het oppervlaktewater zitten. Bij het spuiten waaien de druppels, met daarin de middelen, het water in, er spoelen middelen vanaf de grond het water in en bij bijvoorbeeld het spoelen van kisten op het erf kan er restwater met bestrijdingsmiddelen de sloot ingaan. Het is bekend welke maatregelen die emissies terugdringen. Bijvoorbeeld een teeltvrije zone langs de sloot, gebruik van emissiearme spuittechnieken en opvang van spoelwater op het erf.

De voorlopers onder de boeren, degenen die meedraiden in projecten, pikten de maatregelen op en laten zien dat die maatregelen werken. Maar het grote peloton blijft achter. Van Wenum: 'We dachten dat als we maar genoeg over de resultaten vertelden, het wel goed zou komen. Dat is niet zo. Met vrijwilligheid gaat het niet.'

>> Verplichten via certificering

Daarom zet het nieuwe project een nieuwe koers in. Voortaan krijgen boeren een "verplichting" om maatregelen te nemen. Niet via wet- en regelgeving, want dat beperkt de ondernemersvrijheid te veel. Maar via de markt, via certificering en via stimuleringsmaatregelen. Per gebied en per sector willen de projectpartners kijken wat de beste maatregelen zijn om de emissie naar de sloot te verminderen. En daar zoeken ze partners bij. In het ene gebied werkt het wellicht het best als Friesland Campina of Albert Heijn akkerbouwers vraagt om een akkerrand aan te leggen. In een ander gebied helpt het als fruittelers allemaal spuiten met een speciale spuit. Dan willen de projectpartners de overheid vragen met een regeling te komen die het aantrekkelijk maakt om zo'n speciale spuit aan te schaffen. Op die manier "borgen" de partners dat boeren effectieve maatregelen daadwerkelijk gaan toepassen.

>> Markt werkt mee

Waarom de aanpak nu wel zal werken? De markt gaat meer meedoen, is de overtuiging van Van Wenum. 'Je ziet nu al dat de

Het is bekend welke maatregelen emissie van bestrijdingsmiddelen terugdringen. Een voorbeeld is gebruik van emissiearme spuittechnieken. Het komt er nu op aan dat alle telers het toe gaat passen.

trekkracht uit de markt steeds groter wordt. Denk maar aan de eisen die de supermarkten stellen aan residuen op groente en fruit. En als de markt meedoet, komt de ondernemer in beweging, zeker als hij ook nog eens voor die extra inspanning wordt beloofd.' Ook Frank Wijnands, vanuit Wageningen UR betrokken bij zowel Telen met toekomst als bij het nieuwe project, denkt dat de tijd nu mee zit. 'Voor alle partijen is de noodzaak om tot een oplossing te komen veel groter dan een paar jaar geleden. Duurzaamheid speelt bij iedereen een steeds grotere rol.'

>> Veranderingen vragen tijd

De projectpartners – Vewin, waterschappen, drinkwaterbedrijven, Nefyto, LTO – geloven in de nieuwe aanpak. Zij betalen ook tweederde van het project, en de rijksoverheid – ministeries van EL&I en I&M – betaalt de rest. Wat niet wil zeggen dat er al over een jaar geen overschrijdingen van de waternormen meer zullen zijn.

Wijnands: 'De projectpartners zijn overtuigd van deze manier van werken, maar zij kunnen er niet alleen voor zorgen dat maatregelen worden opgenomen in verordeningen, certificaten of leveringseisen. Je hebt het over institutionele veranderingen, waarvoor we andere partijen nodig hebben. Het betekent dat we, net als bij Telen met toekomst, de belangen van de verschillende partijen bij elkaar moeten brengen om samen verder te kunnen. Dat gesprek met elkaar moeten we aangaan, en daar gaat tijd overheen.'

Van Wenum is het daarmee eens. Het project duurt vooralsnog één jaar. 'Er moet wel enige beweging in het peloton zitten. Of er moet uit gesprekken met de marktpartijen blijken dat ze belangstelling hebben voor onze aanpak. En als dat zo is, dan kunnen we hebben over de fasering. Dat het bijvoorbeeld nog een aantal jaren duurt, voordat de eisen ingaan.' (LN)